

Skattedirektoratet

Saksbehandler
Thomas Rolén Offstad

Deres dato
25.06.2015

Vår dato
04.11.2015

Telefon
22077206

Deres referanse
15/2180

Vår referanse
2015/624009

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Høring - Forslag til lov om endring av juridisk kjønn

Det vises til brev fra Helse- og omsorgsdepartementet av 25. juni 2015 med vedlegg.

Høringsnotatet har vært gjenstand for en intern høringsrunde i Skatteetaten. Vi vil i det følgende påpeke enkelte forhold som kan ha betydning for forslaget.

Pkt. 7 – Endring av juridisk kjønn for barn og unge

16 års-grense

Skattedirektoratet støtter ikke departementets forslag om at aldersgrensen for å søke om endring av juridisk kjønn skal settes til 16 år uten samtykke fra den/de med foreldreansvar. Vi viser her til ekspertgruppens vurdering om at "*å endre kjønn har betydelige rettslige konsekvenser for den enkelte og konkluderer med at det ikke er grunnlag for å fravike den alminnelige myndighetsalder*". Et særlig forhold er at en kjønnsendring er irreversibel ved at man ikke får tilbake sitt tidligere fødselsnummer dersom man senere måtte ønske å gå tilbake til sitt tidligere kjønn. Vi kan således heller ikke støtte forslaget om å senke aldersgrensen i navneloven til 16 år.

Vergemål

I høringsnotatets pkt. 7.2.4 er det foreslått at personer som er satt under vergemål selv skal ha myndighet til å søke om endring av juridisk kjønn. Direktoratet støtter ikke forslaget da endring av juridisk kjønn kan få utilsiktede virkninger som vi ikke har full oversikt over. For vergen vil det imidlertid kunne bli en særlig utfordring å ordne opp i. Vi stiller uansett spørsmål ved om dette er en disposisjon som en person under vergemål, som for øvrig i varierende grad ikke kan ivareta sitt tarv, skal kunne råde over på egen hånd.

Pkt. 8 - Forvaltning av ny ordning

Veiledningsansvar

Etter forvaltningslovens regler vil folkeregistermyndigheten i utgangspunktet få et veiledningsansvar når oppgaven i første instans tillegges folkeregistermyndigheten. I og med at folkeregistermyndigheten ikke har noen faglig kompetanse på dette området, legges det til grunn at veiledningsansvaret må begrenses til utlevering av brosjyrer/veiledningsmaterieell, evt. bistå i

utarbeidelsen av slikt materiell med ansvarlig fagmyndighet. Av hensyn til kvalifisert veiledning må øvrig veiledningsansvar ligge på fagmyndigheten, dvs. organer underlagt det departement som forvalter loven.

Personlig fremmøte - legitimering

Da kjønnskifte er en så vidt tung juridisk disposisjon og siden fødselsnummerskifte som nevnt er ugjenkallelig, dvs. at man ikke får tilbake sitt tidligere fødselsnummer når man har fått et nytt, bør det etter direktoratets oppfatning prinsipalt stilles krav om personlig fremmøte og legitimering for å hindre at man opererer i en annens navn. I den anledning vil vi bemerke at folkeregistermyndigheten har erfart at det er meldt flyttinger for andre også ved bruk av MIN-ID, antakelig fordi man har fått tak i nødvendig kode. Subsidiært foreslås en kort refleksjonsperiode ved at det sendes et forhåndsvarsel til registrert bostedsadresse med svarslipp. Nevnte alternativ antas i denne sammenheng å kunne avhjelpe eventuelt misbruk, ID-kriminalitet eller useriøse søkere.

Klageadgangen

I merknaden til § 5 er det lagt til grunn at "*en avgjørelse om å innvilge eller avslå en søknad om å endre juridisk kjønn er et enkeltvedtak etter definisjonen i forvaltningsloven § 2. Vedtaket er bestemmende for en persons rett til å endre juridisk kjønn. Vedtaket kan derfor påklages etter reglene i forvaltningsloven kapittel 6*". I og med at den foreslåtte ordning skal bygge på en erklæringsmodell hvor rettighetene er fastsatt direkte i loven og folkeregistermyndigheten ikke skal utøve noe skjønn, må det være tilstrekkelig at folkeregistermyndighetens aksept av søknad er en kontorforretning. Det stilles videre spørsmål ved om det skal være adgang til å påklage at endring ikke kan registreres på formelt grunnlag, f.eks. at vedkommende ikke har skrevet under søknaden eller vedkommende er under 16 år og den/de med foreldreansvar ikke samtykker.

Pkt. 10 - Den rettslige betydning av nytt juridisk kjønn

"Kroppslig kjønn"

Direktoratet vil bemerke at "kroppslig kjønn" ikke registreres i Det sentrale folkeregister. Hvorledes dette skal behandles der dette kan være relevant, f.eks. ved offentlige garderober, Forsvaret eller fengsler, legger vi til grunn at må håndteres uavhengig av folkeregistermyndigheten.

Pkt. 10.6 – Passloven

I notatets pkt. 10.6.2 er det under henvisning til den nye diskrimineringsloven om seksuell orientering lagt til grunn at eventuelle verifiseringsproblemer på grunn av utseende vil kunne avhjelpes med avlesning av biometriske data i passet. I den anledning vil vi bemerke at de problemer som kan oppstå i forhold til pass og billedlikhet i hovedsak vil gjelde passkontroll i andre land der denne kontroll kan være på et annet nivå enn i Norge og hvor diskrimineringsloven ikke vil gjelde.

Begrensning i antall endringer av rettslig kjønn

Departementet har ikke foreslått noen begrensninger i antall ganger eller hvor hyppig det skal være anledning til å skifte kjønn, hvilket også blant annet lett skal avhjelpe "*ungdom som føler at beslutningen om endring av juridisk kjønn var feil*". Etter direktoratets oppfatning bør det innføres en form for begrensning i antall ganger og/eller hvor hyppig det skal være anledning til å endre kjønn. I den anledning vises det til at gjentatte endringer kan by på ressurs- og kapasitetsutfordringer. Utover det eventuelle marginale misbruk som manglende begrensninger i seg selv åpner for, kan stadige kjønnskifter blant annet medføre et problem for enkelte pressede datoer. For enkelte datoer finnes det i dag få eller ingen ledige fødselsnummer, hvilket vil innebære at inntil man får et nytt fødselsnummersystem kan vedkommende ikke få fødselsnummer på sin faktiske dato.

Pkt. 11 - Økonomiske og administrative konsekvenser

Skattedirektoratet legger til grunn at lovforslaget vil innebære økt ressursbruk for folkeregistermyndigheten i anledning endring av juridisk kjønn. Det må videre legges til grunn at foreslåtte endring i navneloven også vil medføre flere saker og økt ressursbruk for folkeregistermyndigheten. Etter vår vurdering vil imidlertid nevnte forslag ikke ha større økonomiske og administrative konsekvenser for folkeregistermyndigheten enn at de kan dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Det kan for øvrig opplyses at direktoratet har foretatt en utredning av de samfunnsøkonomiske konsekvensene av å innføre kjønnsnøytralt fødselsnummer. Med bakgrunn i denne utredningen foreligger det et forslag om å innføre kjønnsnøytralt fødselsnummer tidligst i år 2026. Dette vil i så fall bety at de økonomiske- og administrative konsekvensene for å skifte fødselsnummer isolert sett forsvinner, men det vil fremdeles være kostnader knyttet til saksbehandling, navneendring etc.

Med hilsen

Harald Hammer
underdirektør
Rettsavdelingen

Thomas Rolèn Offstad

Kopi: Finansdepartementet (SAL)